

Sygnatura akt II S 5/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2022 roku.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Wiesław Pędziwiatr (sprawozdawca)

Sędziowie: SSA Jerzy Skorupka

SSA Artur Tomaszewski

po rozpoznaniu skargi wniesionej przez obrońcę podejrzanego **M. D. (1)**

na naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę (...) sygn. akt PO V Ds. 93.2015

na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy z 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 z późn. zm.).

p o s t a n o w i a

I. stwierdzić, że w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym wobec M. D. (1) przez Prokuraturę (...) w sprawie o sygnaturze akt PO V Ds 93/15 nastąpiła przewlekłość postępowania,

II. przyznać skarżącemu M. D. (1) od Skarbu Państwa – Prokuratura Okręgowa w Opolu sumę pieniężną w wysokości 3000 zł (trzy tysiące złotych),

III. zwrócić M. D. (1) uiszczoną opłatę w wysokości 200 (dwustu) złotych.

UZASADNIENIE

20 stycznia 2022 roku do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wpłynęła skarga z 7 grudnia 2021 adwokata J. M. obrońcy podejrzanego M. D. (1) w związku postępowaniem przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę (...) w sprawie (...) na przewlekłość tego postępowania. Skarżący wniósł o:

- 1) stwierdzenie, że w toku postępowania przygotowawczego toczącego się w Prokuraturze (...) pod sygn. akt. (...) doszło do naruszenia prawa podejrzanego M. D. (1) do rozpoznania jego sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
- 2) zalecenie Prokuraturze (...) niezwłoczne podjęcie czynności mającej na celu zakończenie w/w śledztwa w jakikolwiek sposób;
- 3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20.000 złotych;
- 4) zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów procesu, w tym zwrotu opłaty oraz kosztów zastępstwa procesowego związanego z jego reprezentowaniem w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem niniejszej skargi według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę Zastępcy Prokurator (...) wniósł o jej oddalenie, jako niezasadnej.

Sąd Apelacyjny ustalił, co następuje:

Jest to pierwsza skarga ze strony podejrzanego w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę (...).

Przystępując do rozpoznania skargi Sąd Apelacyjny ustalił, co następuje:

Sprawa prowadzona przez Prokuraturę (...) rozpoczęła się 13 lipca 2015 roku na skutek zawiadomienia złożonego przez pełnomocnika pokrzywdzonej A. K. o popełnieniu przestępstwa. Dotyczyło ono dwóch osób:

– G. K.,

– M. D. (1).

Akta postępowania na ten moment liczą 8 tomów.

- 1) 14 września 2015 roku Prokuratura (...) wydała postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa (k. 107, t. I)
- 2) Postanowienie to zostało zaskarżone przez A. K. zażaleniem z 28 września 2015 roku (wpływ zażalenia 1 października 2015 roku) [k. 114, t. I].
- 3) 22 października 2015 roku zażalenie zostało uwzględnione postanowieniem Prokuratury (...) (k. 124, t. I),
- 4) 23 października 2015 roku wszczęto śledztwo w tej sprawie (k. 126, t. I),
- 5) w okresie od 18 listopada 2015 roku do 17 grudnia 2015 roku przesłuchano szereg świadków,
- 6) 13 kwietnia 2016 roku mocą postanowienia Prokuratury (...) przedłużono okres trwania śledztwa do 23 lipca 2016 roku (k. 462, t. III),
- 7) 19 lipca 2016 roku postanowiono o zwolnieniu z tajemnicy telekomunikacyjnej (k. 595, t. III),
- 8) 23 lipca 2016 roku zapadło kolejne postanowienie o przedłużeniu śledztwa do 23 października 2016 roku (k. 599, t. III),
- 9) 25 lipca 2016 roku postanowiono o zwolnieniu z tajemnicy bankowej (k. 601, t. VI),
- 10) 11 sierpnia 2016 roku dołączono do akt postępowania ekspertyzę z zakresu badań porównawczych pisma ręcznego i podpisów jaka została sporządzona dla potrzeb postępowania cywilnego przed Sądem Okręgowym w Opolu w sprawie I C 709/14 (k. 608 – 754, t. IV),
- 11) **4 października 2016 roku wydano postanowienie o przedstawieniu M. D. (1) zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 310 § 1 k.k., art. 310 § 2 k.k., art. 270 § 2 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.**
- 12) 20 października 2016 roku zapadło kolejne postanowienie o przedłużeniu śledztwa do 28 stycznia 2017 roku (k. 784, t. IV),
- 13) 31 października 2016 roku zgłosił się do sprawy adwokat P. Ł., jako obrońca podejrzanego (k. 798, t. IV),
- 14) 3 listopada 2016 roku zapadło postanowienie o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu M. D. (1) do Prokuratury (...) (k. 804, t. V),
- 15) 20 grudnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Opolu nie uwzględnił wniosku obrońcy podejrzanego M. D. (1) o wydanie listu żelaznego (k. 937, t. V),
- 16) 13 stycznia 2017 roku Prokuratura (...) we W. postanowiła o przedłużeniu śledztwa na dalszy okres do 23 kwietnia 2017 roku (k. 1024, t. VI),

- 17) W okresie od 24 stycznia 2017 roku do 26 stycznia 2017 roku przesłuchano kilku świadków (k. 1089 – 1112, t. VI),
- 18) **31 stycznia 2017 roku przesłuchano w charakterze podejrzanego M. D. (1) (k. 1129 – 1132, t. VI),**
- 19) tego samego dnia wydano postanowienie o oddaniu podejrzanego pod dozór policji oraz zastosowano zakaz opuszczania kraju (k. 1142, 1143, t. VI),
- 20) 6 lutego 2017 roku wydano postanowienie o uchyleniu dozoru policji oraz zastosowanym zakazie oraz zastosowano poręczenie majątkowe (k. 1155, t. VI),
- 21) 10 lutego 2017 roku wpłynęło do Prokuratury (...) zażalenie obrońcy podejrzanego na postanowienie o oddaniu podejrzanego pod dozór policji oraz zastosowaniu zakazu (k. 1170 – 1172, t. VI)
- 22) tego samego dnia przesłuchano dwóch świadków, (k. 1176 – 1181, t. VI),
- 23) 29 marca 2017 roku przeprowadzono konfrontację między podejrzanym M. D. (1) a A. K. (k. 1323 – 1331, t. VII),
- 24) 14 kwietnia 2017 roku postanowiono o przedłużeniu śledztwa do 23 lipca 2017 roku (k. 1355 – 1364, t. VII),
- 25) 30 maja 2017 roku wystąpiono do Wielkiej Brytanii z wnioskiem o pomoc prawną w zakresie dotyczącym M. D. (1) (k. 1372 – 1381, t. VII),
- 26) **30 czerwca 2017 roku Prokuratura Okręgowa w Opolu postanowiła zawiesić śledztwo w sprawie V Ds 93/15,** (k. 1413, t. VIII),
- 27) uzyskano odpowiedź z Wielkiej Brytanii 12 października 2017 roku (k. 1472, t. VIII),
- 28) kolejne pismo do Wielkiej Brytanii Prokuratura (...) skierowała 31 stycznia 2018 roku (k. 1476, t. VIII),
- 29) 28 lutego 2018 roku udzielono na to pismo odpowiedzi (data wpływu 12 marca 2018 roku, k. 1500 – 1506, t. VIII),
- 30) **29 sierpnia 2018 roku Prokuratura (...) otrzymała kolejną odpowiedź z informacją, że wykonano wniosek o pomoc prawną (data nadania 28 sierpnia 2018 roku, k. 1524 – 1529, t. VIII),**
- 31) 22 marca 2019 roku wpłynął do Prokuratury (...) wniosek o uchylenie środka zapobiegawczego (k. 1535, t. VIII),
- 32) 23 kwietnia 2019 roku wydano postanowienie o odmowie uwzględnienia tego wniosku (k. 1539, 1540, t. VIII),
- 33) 9 maja 2019 roku obrońca podejrzanego złożył na to postanowienie zażalenie (k. 1544, 1545, t. VIII),
- 34) 9 września 2019 roku Sąd Rejonowy w Opolu zażalenia tego nie uwzględnił (k. 1522, t. VIII),
- 35) 13 lutego 2020 roku (k. 1554), 17 lipca 2020 roku (k. 1559), 16 grudnia 2021 roku (k. 1566, t. VIII) wystąpiono z nadesłaniem danych o karalności do Krajowego Rejestru Karnego

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniesiona przez obrońcę podejrzanego skarga zasługuje na uwzględnienie.

Skarga o stwierdzenie, że w postępowaniu przygotowawczym nastąpiła przewlekłość postępowania może być uwzględniona, jeśli są podstawy do przyjęcia, że na skutek działania lub bezczynności prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze, naruszone zostało prawo strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki; Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm., zwanej dalej ustawą).

Konieczne jest więc ustalenie, że wystąpiła zwłoka w postępowaniu przygotowawczym (przewlekłość postępowania) oraz że zwłoka w tym postępowaniu jest nieuzasadniona.

Przy ocenie, czy doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, trzeba – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku – mieć na uwadze terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawilosci, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Nie każda zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona. Ocena, czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być na podstawie zarówno analizy charakteru dokonywanych czynności, jak i stanu faktycznego sprawy. Przewlekłość w postępowaniu przygotowawczym wiązana jest zawsze z działaniami prokuratora - albo z przewlekłym osobistym prowadzeniem postępowania, albo z dopuszczeniem do przewlekłości nadzorowanego postępowania.

W orzecznictwie wskazuje się, że „ przez przewlekłość postępowania rozumie się w praktyce brak czynności zmierzających do rozstrzygnięcia zachodzący dłużej niż jest to konieczne do rozważenia sprawy bądź zgromadzenia dowodów. Chodzi o to, by czynności zmierzające do wydania orzeczenia kończącego zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki (...). Taką zbędną zwłoką nie jest każdy upływ czasu, ale dopiero nadmierne odstępstwo od czasu zwykle koniecznego dla wykonania określonych czynności. Przewlekłość postępowania zachodzi wtedy tylko, gdy zwłoka w czynnościach jest nadmierna (rażąca) i nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy” (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 23 listopada 2010 r. sygn. akt II S 28/10; por. również postanowienie Sądu Najwyższego z 07 października 2010 r. sygn. akt WSP 13/10; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 09 lutego 2005 r. sygn. akt II S 5/05; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 07 kwietnia 2009 r. sygn. akt II S 4/09).

Nie można również pomijać treści art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i rozumienia tego przepisu w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a zwłaszcza użytego w nim pojęcia „rozsądny termin zakończenia sprawy”. Zgodnie z tym przepisem każdy ma prawo do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie. Ocena, czy przewlekłość postępowania jest uzasadniona, musi być dokonywana w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem takich kryteriów określonych w orzecznictwie Trybunału jak: stopień złożoności sprawy, zachowanie skarżącego i odpowiednich władz oraz znaczenie materii objętej skargą (zob. m.in. Kubiszyn v. Polska, wyrok ETPC 37437/97 z 30.01.2003; Jagiełło v. Polska, decyzja ETPC 61437/00 z 30.04.2002 r.; Jedamski v. Polska, wyrok ETPC 29691/96 z 26.07.2001 r.; Malicka-Wąsowska v. Polska, decyzja ETPC 41413/98 z 5.04. 2001 r.; Sobczyk v. Polska, wyrok ETPCz 25693/94 z 2000 r.).

Ustawa nie określa wprost jaki okres oczekiwania na zakończenie postępowania przygotowawczego należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Pewna wskazówka wynika jednak z art. 14 ustawy, który stanowi, że ponowna skarga na przewlekłość postępowania w tej samej sprawie może być wniesiona po upływie 12 miesięcy. Oznacza to, że ustawodawca – generalnie – uznał za przewlekłe postępowanie, które trwa dłużej niż 12 miesięcy.

In concreto prawo skarżącego do rozpoznania jego sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone.

Postępowanie zostało w sprawie tej rozpoczęte 13 lipca 2015 roku w Prokuraturze (...) zawiadomieniem o przestępstwie złożonym przez A. K.. Śledztwo było wielokrotnie przedłużane oraz wykonywane różne czynności procesowe (przesłuchania świadków, uzyskiwanie danych z instytucji bankowych, telekomunikacyjnych oraz inne) co obrazują przynajmniej w pewnym zakresie dane wymienione w części ustalającej istotne fakty w tej sprawie. Doniosłe jest z perspektywy złożonej skargi, że M. D. (1) uzyskał status podejrzanego 4 października 2016 roku, a 31 stycznia 2017 roku został przesłuchany w tym charakterze.

To prawda, że śledztwo w tej sprawie wymagało podjęcia czynności w obrocie zagranicznym z uwagi na treść wyjaśnień samego podejrzanego. Zasadnie Prokurator Prokuratury (...), w swojej odpowiedzi na skargę, podkreśla, że śledztwo wymaga uzyskania informacji pochodzących z instytucji finansowych Wielkiej Brytanii. W końcu prokurator ma rację, że pozyskanie danych z Wielkiej Brytanii ma znaczenie w kontekście wyjaśnień podejrzanego.

Okoliczności powyższe nie są jednak w stanie przesłonić tego, że po pierwsze M. D. (1) od 4 października 2016 roku ma status podejrzanego. Po wtóre, od chwili zastosowania 6 lutego 2017 roku środków zapobiegawczych, wobec niego trwa poręczenie majątkowe. Po trzecie, jeśli nawet uznać, że w okresie od 13 lipca 2015 roku (data wpłynięcia zawiadomienia o przestępstwie) do 24 sierpnia 2018 roku (data ostatniej merytorycznej odpowiedzi na wniosek o pomoc prawną) działania śledcze prokuratury nie można nazwać opieszałymi, to już po tej dacie podejmowanych czynności nie można tak określić. Wypada stwierdzić, jako rzecz oczywistą – wynikającą z dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy – że od tej chwili do momentu złożenia skargi jedynymi czynnościami, które podejmował organ śledczy było występowanie o nadesłanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego. Żadnych innych merytorycznych czynności Prokuratura Okręgowa w Opolu w sprawie M. D. (1) nie podejmowała.

Przedstawione w części ustalającej czynności wykonane przez prokuratora dowodzą, że śledztwo nie było prowadzone pasywnie w okresie do 24 sierpnia 2018 roku. Organy śledcze podejmowały wymienione wyżej czynności, w tym, co ma dla wyrażanych tu ocen istotne znaczenie, także działania w kontaktach z organami innego państwa. Co więcej, nie można nie zauważyć, że czynności te odbywały się w czasie, gdy objęty był zarzutem podejrzanym. Zdaniem jednak Sądu Apelacyjnego czynności Prokuratury (...) po 24 sierpnia 2018 roku nie można w żadnym razie określić, jako aktywne działania zdążające do podjęcia rozstrzygającej decyzji na etapie śledztwa.

Otóż rzeczą prowadzącego śledztwo jest podjęcie działań zmierzających do wykonania wniosku o pomoc prawną w zakresie oczekiwanym, jeśli uznaje, że udzielone do tej pory informacje są niewystarczające do zakończenia postępowania. Występowanie o uzupełnienie danych, przypomnienie o oczekiwaniu na ich uzyskanie, wyjaśnienie powodów, dla których one są niezbędne i podkreślenie, że bez ich uzyskania nie jest w stanie podjąć decyzji finalnej, wskazanie, że postępowanie wobec M. D. (1) toczy się od 4 października 2016 roku, co naraża Skarb Państwa na odpowiedzialność za przewlekłość postępowania to przykładowe czynności, które można było wykonać aby przyspieszyć realizację wniosku o pomoc prawną. Nie można zapominać, że śledztwo jest dopiero pierwszym etapem postępowania. Ewentualnym jego efektem będzie przecież postępowanie sądowe, na które także należy przewidywać odpowiedni czas. I w tym świetle nie sposób uznać, aby toczące się od 7 lat śledztwo, a wobec M. D. (1) od lat 6 nie naruszało prawa skarżącego do rozpoznania jego sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Brak aktywności organu śledczego w okresie od 24 sierpnia 2018 roku, a zatem niemalże przez 4 lata (trudno za taką uznać czynność zbierania danych z Krajowego Rejestru Karnego) jedynie przekonuje o przewlekłości postępowania przygotowawczego. Albo Prokuratura Okręgowa w Opolu winna podjąć decyzję merytoryczną w oparciu o zgromadzony już materiał dowodowy albo podjąć czynności zmierzające do uzyskania oczekiwanych odpowiedzi na wniosek o pomoc prawną. Bierność w tym zakresie prowadzi do pozostawiania przez podejrzanego w stanie zawieszenia i nałożonych obowiązków wynikających z zastosowanego środka zapobiegawczego.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania, Sąd orzeka w granicach żądań strony przytoczonych w skardze (art. 6 i 12 ustawy).

W takim stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uwzględniając skargę, stwierdza, że in concreto nastąpiła przewlekłość postępowania (art. 12 ust. 2 ustawy), mając przy tym na uwadze charakter i zakres tej sprawy przyjęto, że przewlekłość ta datuje się od 24 sierpnia 2018 roku, kiedy otrzymano ostatnią merytorycznie istotną odpowiedź na uzasadnioną czynność w Prokuratury (...).

W rezultacie przyznano skarżącemu, jako odpowiednią sumę pieniężną, tę jaką określona na wstępie (art. 12 ust. 4 ustawy).

Ustalając wysokość sumy pieniężnej z tytułu przewlekłości postępowania, Sąd miał na uwadze czas trwania postępowania, rodzaj sprawy, w której nastąpiła przewlekłość oraz jej znaczenie dla skarżącego pamiętając, że czynności podejmowane w tej sprawie w ramach poszukiwania dowodów wynikają z linii obrony przyjętej przez skarżącego, który poza własnymi słowami nie przedstawił żadnych potwierdzających te okoliczności przesłanek. Skoro jednak organ śledczy zdecydował się podjąć działania weryfikujące słowa podejrzanego to na nim spoczywa obowiązek ich sprawnego przeprowadzenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał, że złożona przez obrońcę podejrzanego skarga na przewlekłość postępowania jest zasadna. Treść uzasadnienia skargi, w konfrontacji z krytyczną analizą czynności w sprawie podejmowanych przez organy śledcze, nie dostarcza argumentów pozwalających na uwzględnienie stanowiska Prokuratury (...).

Podstawę prawną zwrotu uiszczonej opłaty od skargi stanowi art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z dnia 16 sierpnia 2004 roku Nr 179, poz. 1843; z późniejszymi zmianami).

Mając na uwadze powyższe – Sąd Apelacyjny orzekł jak na wstępie.

SSA Jerzy Skorupka SSA Wiesław Pędziwiatr SSA Artur Tomaszewski